

NP201Zk Činnost veřejné správy

III. blok konzultace 9.4.2021

V. kolektivní konzultace 1.téma:

Participace občanů na veřejné správě.

doc.JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

I. Obecná východiska

Podíl občanů:

- náleží k **předpokladům a znakům** moderního demokratického a právního státu,
- předpokladem přímé, a také zastupitelské demokracie v podmínkách veřejné správy.

Občanům je dána možnost projevit své zájmy (individuální či skupinové), nebo uplatňovat názory.

Jde o nastavení **institucionálních** a také **procesních nástrojů** k nacházení společenského konsenzu, resp. řešení rozporů.

Z pohledu **efektivního výkonu** veřejné správy může jít také o určitou *zpětnou vazbu*, resp. signály ze strany společnosti o dopadech působení či záměrů veřejné správy.

I. Obecná východiska

- Občané ***se mohou podílet*** na rozhodování veřejné správy ***přímo***, nebo ***zprostředkovaně***.

K tomu - Čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod :
„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“

- Podíl občanů na správě věcí veřejných - ***právem stanoven*** a také ***zaručen***,

až po event. **soudní ochranu** - dle povahy a založení jednotlivých forem.

- Problematika ***ochrany práva podílet se na výkonu veřejné správy*** náleží svým obsahem rovněž do oblasti ***právních záruk ve veřejné správě***.

I. Obecná východiska

- **Odlišuje se** možnost podílu občanů **na výkonu správy státní, a na výkonu samosprávy.**
- **Rozdíl** vyplývá z *odlišné povahy a rozdílných základů* obou součástí, resp. subsystémů veřejné správy.
- spojen *typicky a převážně s výkonem územní samosprávy* – při výkonu samostatné působnosti.

/Pozn.: Od „**práva podílet se**“ na výkonu veřejné správy nutno rozlišovat **možnost, resp. právo ovlivňovat** výkon a rozhodování veřejné správy prostřednictvím zejména svobody projevu, práva shromažďovacího, sdružovacího, a dalšími legálními prostředky./

II. „Podíl“ na výkonu státní správy

- předznamenán skutečností, že jde o realizaci výkonné moci, a to *podzákonné povahy*. V rámci plnění tzv. mocensko-ochranné funkce jde o činnost *povahy nařizovací*.
- Státní správa realizována většinou *správními úřady*, v hierarchicky uspořádaném systému, přičemž výkon správních agend zajištěn převážně *úředníky v režimu státní služby*.
- V úvahu připadá event. zapojení občanů do orgánů odborných, poradní povahy (např. rozkladová komise ministra).

II. „Podíl“ na výkonu státní správy

V oblasti státní správy lze využít **obecné prostředky**:

1. **Právo na informace (= základ nastavení transparentnosti veřejné správy):**

- Ústavní základ - čl.17 Listiny základních práv a svobod,
- *obecná úprava práva na informace – z.č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších změn a doplnění.*

Představuje pro občany („žadatele“) základ pro event. uplatnění dalších postupů vůči veřejné správě.

Správní orgány jako tzv. „*povinné subjekty*“ – povinny poskytovat přiměřeným způsobem informace o své činnosti, se stanovenými výjimkami.

Nastavena *ochrana před nečinností, přezkum* rozhodnutí nadřízeným orgánem, *informační příkaz*. *Soudní přezkum* v rámci správního soudnictví.

II. „Podíl“ na výkonu státní správy

Dalšími **obecnými prostředky** jsou:

2. podání **petice**.

Základ - čl.18 Listiny základních práv a svobod

Zákon č.85/1990 Sb., o právu petičním - *„Každý má právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů (dále jen "petice")“.*

Občané mohou vytvořit petiční výbor, úprava shromažďování podpisů.

Znakem – lze podat *jednotlivě nebo společně*, na rozdíl od stížnosti však pouze **ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu**.

Správní orgán povinen petici *přijmout*, a ve stanovené lhůtě odpovědět.

II. „Podíl“ na výkonu státní správy

3. Podání stížnosti:

- (Vedle petice) v rámci *postupů podle správního řádu* (stížnost na postup správního orgánu, nebo na chování úřední osoby) – obecná úprava - § 175 z.č.5 00/2004 Sb.).
  - Neformální podání, není opravným prostředkem. Na rozdíl od petice stěžovatel podává **ve „své“ věci**.
- + speciální úprava v některých zvláštních zákonech (např. tzv. „infostížnost“ - § 16a z.č.106/1999 Sb.).

Důležité:

Stížnosti a petice lze podat v souvislosti s výkonem státní správy, včetně **přenesené působnosti** obcí a krajů a **také v souvislosti s výkonem samostatné působnosti územních samosprávných celků**.

Obecně lze uplatnit také **právo na informace**.

III. Participace občanů na územní samosprávě

Povaha a formy vycházejí z povahy a obecných znaků územní samosprávy:

- je výrazem *decentralizace* veřejné moci a správy,
- ÚSC *nejsou součástí hierarchického systému* státní správy,
- zasahovat do výkonu územní samosprávy lze pouze na základě zákona,
- stát vykonává vůči ÚSC nikoliv řídicí, ale dozorovou činnost, resp. může být uplatněn soudní přezkum („žaloby ve věcech samosprávy“ - § 67 s.ř.s.),
- ÚSC jsou *veřejnoprávními korporacemi*, s vlastním majetkem, samostatně hospodařící.
- **osobní základ** územní samosprávy – tvořený *občany* obce, kraje.

III. Participace občanů na územní samosprávě

-vedle shora uvedených prostředků podílu na výkonu veřejné správy (právo na informace, petice, stížnosti) lze podíl uplatnit:

prostřednictvím ***práv občana obce, resp. kraje*** - dle zákona o obcích (§ 16), zákona o krajích (§ 13):

- účast na **volbách do zastupitelstva** obce, resp. kraje (zákon č. 491/2001 Sb., *o volbách do zastupitelstev obcí* a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů /vztahuje se i na volby v hl.m. Praze/, zákon č. 130/2000 Sb., *o volbách do zastupitelstev krajů* a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

III. Participace občanů na územní samosprávě

- **hlasováním v místním či krajském referendu**

(zákon č. 22/2004 Sb., *o místním referendu*, a o změně některých předpisů, ve znění pozdějších předpisů, z.č. 118/2010, *o krajském referendu*, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

- pouze *v otázkách samostatné působnosti* (nepřípustné u stanoveného okruhu záležitostí),
- požadován potřebný počet podpisů tzv. podporovatelů (u obce podle počtu obyvatel obce v rozmezí 6-30 %, u krajů jednotně 6 %).

U sloučení obcí nebo návrhu na oddělení části obce – vyžaduje *zákon obcíh*.

Právo hlasovat v referendu má každá osoba, která má zároveň právo volit do zastupitelstva příslušného ÚSC (tzv. „oprávněná osoba“).

Právo volební a místní a krajské referendum – pod soudní ochranou:

„Soudnictví ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda „
(§§ 88 – 93 s.ř.s.).

III. Participace občanů na územní samosprávě

Další práva občanů obce, resp. kraje:

- **účast na zasedání zastupitelstva** a právo **vyjadřovat zde svá stanoviska** k projednávaným věcem,
- právo **nahlížet do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva** obce, do **usnesení rady** obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
- právo **nahlížet do rozpočtu** obce a do **závěrečného účtu** obce za uplynulý kalendářní rok,
- právo **požadovat** (za stanovených podmínek) **projednání určité záležitosti** v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce
- právo podávat orgánům obce **návrhy, připomínky a podněty** (vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, z působnosti zastupitelstva - do 90 dnů).

III. Participace občanů na územní samosprávě

+ **projev pasivního volebního práva** - právo podílet se činnosti ÚSC v rámci:

výkonu **funkce člena zastupitelstva** obce či kraje,

výkonu **funkce člena rady, výboru, komise** či **zvláštního orgánu** obce nebo kraje.

POZN. ad Profesní samospráva:

- specifické znaky - odlišné od státní správy, a od ÚSC.

Osobní základ – specificky upraveno členství – povinné pro výkon povolání. Stavovské předpisy. Kárná odpovědnost.

Právo *zapojit se* do činnosti komory, podílet se na volbě orgánů komory a na jejich činnosti.